

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Meșiac
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de C.H.O.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

ISSN 2734-6889

ISSN-L 2734 -6889

Formațiunile de jandarmi din Ardeal în preajma zilei de 1 decembrie 1918

Col. (r) Ion POBIRCI
 Col. Cristian Ioan POBIRCI

Situația din Ardeal, cât și a românilor din aceste ținuturi, la începutul anului 1918, este cel mai bine reflectată de ziarul „Ujsag” apărut în data de 29 ianuarie al aceluiași an, care publica un articol semnat de prelatul Iosef Meisel din Cluj (deci un slujitor al Evangheliei), care spunea: „Valahul, orice haină ar îmbrăca, tot valah rămâne. La primul prilej devine trădător de patrie și, când se simte în larg, aruncă masca ipocriziei și calcă în picioare tot ce ia dat țara aceasta maghiară.

În curs de 50 de ani, valahii au deznaționalizat 70 000 de unguri. Fără zgomot, fără reclamă, însă cu atât mai multă reușită. Pentru a pune stavilă acestor stări de lucruri, eu propun următoarele legi:

1. Cu ziua de azi, să se suprimă orice școală valahă; școli primare, licee, școli de aplicație etc.;
 2. Cel care vrea să se instruiască, să poftască să învețe ungurește. Numai astfel să poată avea drepturi cetățenești.
 3. Să se închidă toate facultățile de teologie valahă. Valahii greco-catolici să învețe la teologiile romano-catolice ungurești, iar greco-ortodoxii să accepte unirea cu Roma. Să nu poată fi nimeni preot, decât în regiunile locuite de unguri. La fel profesorii și institutorii.
 4. Pentru regiunile locuite de valahi să se înființeze grădini de copii cu învățătoare maghiare, care să nu vorbească decât ungurește.
 5. Cui nu-i place să se supună acestor măsuri, să fie obligat să plece în curs de trei ani în Valahia.
 6. Măsurile acestea să fie aplicate consecvent, până se va face ordine în țară; N-avem nevoie de comisari ministeriali. Supravegherea valahilor este treaba JANDARMILOR.
- Așa să procedăm dacă vrem rezultate.”¹

Iată deci ce misiuni aveau jandarmii unguri din aceste ținuturi ale Ardealului: să-i supravegheze pe valahi, să pună în aplicare și să urmărească aplicarea și respectarea legilor maghiare, să mențină ordinea și siguranța liniștii publice impuse de guvernul maghiar și, eventual, s-o restabilească la nevoie.

Bineînțeles că în toată perioada dualismului austro-ungar (1867-1918) forțele jandarmeriei erau cele maghiare, despre jandarmeria română neexistând date pe aceste meleaguri decât începând cu ianuarie 1919, imediat după actul Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918.

În această perioadă Jandarmeria a funcționat în baza reglementărilor din perioada absolutismului, până în anul 1881, când a fost reorganizată, păstrându-și competența în mediul rural,² aceasta constituind instrumentul principal, alături de poliție, în exercitarea asupririi sociale și naționale a populației românești din Transilvania, până la 1 Decembrie 1918, când s-a înfăptuit Marea Unire.

Rolul principal în dezarmare a forțelor de jandarmi maghiare l-au avut gărzile naționale române, care au fost înființate la sfârșitul lunii octombrie 1918, având misiunea de a asigura siguranța și ordinea publică în această parte a țării, suplinind absența în acest teritoriu a forțelor de ordine. Ele au ființat până la data de 22

¹ Ion Coja, *Transilvania invincibile argumentum*, Editura Athenaeum, București 1990, p. 173

² *Îndrumător în Arhivele Statului*, Filiala Cluj, vol. II, București 1985, p. 529

decembrie 1918, când sarcinile referitoare la ordinea publică au fost preluate de poliția și jandarmeria română, nou înființate în nord-vestul Ardealului întregit.³

Vom prezenta în continuare, pe scurt, unele aspecte referitoare la organizarea, dotarea și efectivele jandarmeriei maghiare (cei „cu pene de cocoș la pălărie”) de pe teritoriul județelor din nord-vestul României, la începutul anului 1918, jandarmerie cunoscută prin șovinismul ei, pentru a putea înțelege mai bine de ce guvernul maghiar se ocupa atât de mult de această forță de ordine, care atunci când era solicitată să intervină nu făcea nici un fel de concesii, servind cu zel interesele statului maghiar.⁴)

- Recrutarea se făcea din rândul persoanelor care au satisfăcut stagiul militar prin angajări „de bună voie”, pe timp de un an. După perioada de un an se puteau reangaja pe o perioadă de încă 2-3 ani, dacă era apreciat bine de șefii ierarhici. Recruții făceau o școală de 4-8 luni, după care, cei care aveau rezultate bune și erau apreciați, erau repartizați la posturi;

- Compania de jandarmi se numea „Aripă” și era comandată de un căpitan, care, în timp de război, putea fi avansat la gradul de maior sau locotenent colonel. Ca subunități, compania avea ca organizare 2-3 plutoane comandate de un „Stegar” cu gradul de sublocotenent sau locotenent, în timp de război putând fi avansat la gradul de căpitan.

Fiecare pluton (steag) avea în subordine 2-3 secții, având reședința în sediul unei „plase”, iar secțiile erau comandate de către un subofițer cu gradul de plutonier major sau plutonier aspirant șef de secție.

O secție era compusă din câte 3-5 posturi de jandarmi, comandate de câte un subofițer având gradul de plutonier, iar fiecărui post îi reveneau între 4 și 9 comune. Efectivul unui post de jandarmi varia între 5 și 11 jandarmi, în funcție de întinderea postului și dezvoltarea economică a teritoriului respectiv.

- Serviciul jandarmilor consta în menținerea sau restabilirea ordinii și siguranței publice, precum și executarea legilor de către cetățeni. Jandarmilor le era interzis să se amestece în alte servicii „străine de atribuțiile lor prescise de legi și regulamente”.

Serviciul jandarmilor era de două feluri: ordinar - se executa la ordinul șefului postului de jandarmi și extraordinar – care se executa la cererea autorităților în drept sau a superiorilor.

- Raporturile Jandarmeriei cu autoritățile civile erau cele referitoare la poliția administrativă, la ordinul Administratorului de Plasă sau al Prefecturii, iar cele referitoare la poliția judiciară depindeau de Judecătoria de Ocol, Instrucție, Tribunal etc.. Cu Cercul de recrutare Jandarmeria nu avea nici o legătură.

- Cazarma sau locuința jandarmilor „trebuia să fie sănătoasă”, cheltuielile fiind suportate de către Ministerul de Interne maghiar, inclusiv îmbrăcămintea și solda acestora. Jandarmii căsătoriți primeau locuințe gratuite plătite de către statul maghiar.

- Echipamentul jandarmilor era plătit în bani, suportat anual de către stat; șeful secției controla „efectele și refuza pe cele degradate, înaintând de patru ori pe an tabloul cu hainele procurate”.

- Solda se ridica de către comandantul companiei de la „perceptorul” respectiv și așa era trimisă jandarmilor, „cu grup poștal”(poșta secretă de astăzi) la posturi.

- Hrana („alimentarea”) jandarmilor constituia cea mai importantă activitate pentru conducere. Fiecare post care era compus din cel puțin trei jandarmi, era obligat să aibă popotă și bucătar. Șeful postului de jandarmi răspundea personal de bunul mers al popotei. Exista deviza că „numai un jandarm bine hrănit poate face față și suporta bine greutățile serviciului, fără a se gândi la hoții”.⁵

Aceasta a fost, pe scurt, organizarea, echiparea și dotarea jandarmeriei maghiare până la sfârșitul anului 1918, când sarcinile acesteia au fost preluate de gărzile naționale, la început, mixte româno-maghiare, apoi separate cele românești înființate de către Consiliul Dirigent, iar începând cu anul 1919, odată cu înființarea primelor formațiuni de jandarmi români, de către aceștia.

Reamintim că, după 1 Decembrie 1918, legile privind instituția Jandarmeriei din România au fost imediat extinse și asupra provinciilor reunite, Statul Român revizându-și legislația în concordanță cu noile condiții rezultate în urma acestui act.

Se cunoaște faptul că, imediat după Marea Unire, mai precis la 2 decembrie 1918, a fost ales Consiliul Dirigent al Transilvaniei de către Marele Sfat Național, care avea la Departamentul Apărării și Siguranței pe Dr. Ștefan Cicio Pop, format din 15 membri, cu sarcina principală de a conduce destinele acestei provincii românești până la stabilizarea situației, a început imediat organizarea Poliției și Jandarmeriei.

Ca urmare a apelului făcut de acest „guvern provizoriu” al Transilvaniei, la sfârșitul lunii decembrie 1918 s-au prezentat deja primii ofițeri (activi, în rezervă, demobilizați etc.) care au constituit nucleul în jurul

³ Vasile Tutula, *Gărzile Naționale din Transilvania*, în *Alethea*, nr. 5/1995, p. 26-27

⁴ Arhivele Naționale Române (în continuare: A.N.R.), Registrul Istoric al Legiunii de Jandarmi Sibiu pe anii 1918-1947, *fond I.G.J.*, dos. 329/1918-1947, f. 1

⁵ Idem, dos. 329/1918-1947, f. 2

căruia s-a început formarea primelor formațiuni de jandarmi în Ardeal și sub scutul trupelor armatei române din vechiul Regat, s-a început înființarea companiilor în județe, succesiv, odată cu înaintarea acestora.⁶

La Sibiu, s-a desfășurat o conferință la care au participat Iuliu-Maniu – președintele Consiliului Dirigent, dr. Ștefan Cicio Pop, dr. Bianu, dr. Onea, col. Daniel Pop și cpt. Ilguș Daniel, hotărându-se înființarea unei Brigăzi de jandarmi în Transilvania în subordinea căreia să funcționeze trei regimente.

Despre primele formațiuni de jandarmi române în nord-vestul României vom continua cu prilejul altui articol.

⁶ Idem, *Istoricul Inspectoratelor de Jandarmi Rurali*, p. 2.